

Barn med funktionsnedsättningar och glömskan i välfärdssamhället

Recenserad bok: Lämna bort barnet och glöm. Om barnen med funktionsnedsättningar när välfärdssamhället byggdes.

Författare: Margareta Persson.

Förlag: Hjalmarson & Högberg, Stockholm, 2024.

I en nyutkommen bok har författaren Margareta Persson på ett förtjänstfullt sätt beskrivit vår gemensamma funktionshinderhistoria. Hon har tidigare bland annat varit ordförande i tidigare Handikappförbundens samarbetsorgan (Funktionsrätt Sverige) och har under senare år skrivit böckerna *Gamla synsätt spökar än* (2018), *Styvsystrar – synen på kvinnor med funktionsnedsättning förr och nu* (2021) och *Demokratins styvbarn – funktionshinderrörelsen under 150 år* (2023). Den nya boken har titeln *Lämna bort barnet och glöm. Om barnen med funktionsnedsättningar när välfärdssamhället byggdes* och tar med läsaren på flera berättelser om barn som lämnades bort på institution och fosterhem en gång i tiden. Det här är en mycket stark och viktig bok som författaren Margareta Persson har skrivit. Innehållet består av femton kapitel: 1) ”Inledning”, 2) ”Jag är asförbannad på experterna som lurade mina föräldrar”, 3) ”Synen på barn med funktionsnedsättningar fram till 1950-talet”, 4) ”Barns behov av kärlek”, 5) ”Anstalterna för barn med funktionsnedsättningar 1960-1970-tal”, 6) ”Barn skulle göras ”normala”, 7) ”Barn på sjukhus”, 8) ”Barn på skolhem”, 9) ”Institutionerna för barn med utvecklingsstörning”, 10) ”Kuratorer mitt i förändringen”, 11) ”Föräldrars olika ”val”, 12) ”Så påverkades barn och syskon”, 13) ”Kärleksfull personal”, 14) ”Protester mot nedläggningarna av institutionerna”, 15) ”Avslutande tankar”. Boken avslutas med bilagor, litteraturförteckning och ett personregister.

Boken beskriver hur barn med olika funktionsnedsättningar fram till 1970-talet lämnades bort till institutioner och fosterhem. Det var föräldrarna som uppmanades att lämna bort sina barn. I boken möter läsaren både hårda och känslolösa miljöer på institutionerna. Margareta Persson har intervjuat ett antal barn som i vuxen ålder berättar om sina erfarenheter och vad de burit med sig igenom livet. Berättelserna handlar bland annat om att de inte har fått någon upprättelse för sina förlorade barndomar. Det är något som flera delar med sina föräldrar. En kvinna berättar om ärr från barndomen och om hennes möjligheter att ha relationer med andra. Lena berättar om svårigheter med tillit till andra men även om hennes oro i välfärdssamhället. Margareta Persson skriver: ”Idag är hon väldigt oroad över vad som händer i samhället, med försämringar av LSS och omprövningar av merkostnadsersättningen. Hon bara väntar på att hennes ersättning ska minska eller dras in helt, det har hänt för andra i hennes situation” (s.83). Flera personer framträder och berättar om historia men även nutid. Rädslan för att mista trygghet, skydd och socialförsäkringar. Även kuratorer berättar om olika situationer

och människor de mött igenom åren. En kurator minns och säger: ”När barnen var 16 år skulle ansökan om förtidspension lämnas in, vilket föräldrarna måste skriva under. Gunnel fick som kurator ta kontakt med föräldrarna, men kunde då mötas av arga föräldrar. ”De ville inte veta av att det fanns ett barn. De hade lämnat bort det” (s.142). I boken berättar en kvinna om sin rädsla för Försäkringskassan och om att mista sin trygghet: ”Hon fick en egen lägenhet på hemorten när hon var i 20-års-åldern, några år senare var det en kurator som ordnade så att hon fick flytta till en handikapplägenhet i en förortskommun till Stockholm. Fortfarande bor hon kvar i samma lägenhet. Under åren har hon haft olika jobb till hon fick pension. Idag har hon personlig assistans och hon vill helst inte ha kontakt med Försäkringskassan, hon vill behålla de timmar hon har inför att hon blir 66 år (efter den åldern kan man inte få mer statlig assistans)” (s.65).

Texten är välskriven och intressant. Författarens tidigare böcker om funktionshinderhistoria bildar tillsammans med denna utgåva en viktig helhet som beskriver brister och akilleshälar i välfärdssystemet för personer med funktionsnedsättningar igenom åren. De nedtecknade berättelserna visar på erfarenheter och kunskap som är viktiga i vår gemensamma historia. Berättelserna innehåller förluster och sorg men också styrkor och en vilja att berätta om händelserna. I boken berättar idag vuxna personer med funktionsnedsättningar om sina erfarenheter. Även kuratorer och psykologer berättar och reflekterar över de egna erfarenheterna vilket är intressant att kunna ta del av. Margareta Persson har berättat om sina egna tillvägagångssätt under processen. Hon har använt sig av arkivmaterial, litteratur och intervjuer för att skapa en intresseväckande framställning. Enligt min mening kan boken ses som en populärvetenskaplig text som gör den tillgänglig för alla. Hon skriver enkelt och förklarar komplicerade skeenden på ett tydligt sätt. Likaså finns det källor för de som vill gå vidare och läsa vidare inom området.

Boken *Lämna bort barnet och glöm. Om barnen med funktionsnedsättningar när välfärdssamhället byggdes* borde läsas av alla och rekommenderas varmt för läsning. Enligt min mening skulle den kunna användas som kursbok även i den högre utbildningen vid högskolor och universitet på kurser om funktionshinder och välfärd. Inom till exempel Socionomprogrammet och Hälso- och sjukvårdskuratorsprogrammet skulle den även kunna vara värdefull. Boken avslutas med flera bilagor bland annat till barnkonventionen som blev lag och till den så kallade Funktionsrättskonventionen. Det är bra att ha dessa texter till hands vid läsningen. Likaså ger litteraturlistan bra tips på vidare läsning av litteratur, myndighetsrapporter och andra policydokument.

Jörgen Lundahl

Docent i socialt arbete, institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

E-post: Jorgen.Lundahl@socwork.gu.se